

PODATKI O PREDMETU RAZPISA

**JAVNI POZIV ZA PODALJŠANJE
VELJAVNOSTI
CERTIFIKATA MLADIM PRIJAZNA OBČINA
2023-2027**

1 CERTIFIKAT MLADIM PRIJAZNA OBČINA

Mladi se pogosto soočajo s številnimi težavami. Stopnja brezposelnosti med mladimi je višja kot v ostalih starostnih skupinah, prav tako se pogosto soočajo z nestalnimi in manj kakovostnimi oblikami zaposlovanja. Posledično se povečuje finančna odvisnost od staršev, občutek negotovosti in časovni okvir pri oblikovanju lastne družine ter odselitvi od doma. Mladosti torej ne moremo več pojmovati kot obdobje sorazmerno predvidljivega prehoda iz gotovega otroštva v gotovo odraslost s stabilno zaposlitvijo in na novo ustvarjeno družino (Lavrič idr. 2010). Namesto tega se pojavlja tako imenovano podaljšano otroštvo (mladost), ki pomeni vsaj delno odvisnost od staršev in se (pre)pogosto zavleče v štirideseta leta. Takšno stanje ne prinaša pozitivnih učinkov ne mladim ne državi. Mladi tako (pre)dolgo ne postanejo samostojni, se kasneje in manj odločajo za ustvarjanje lastne družine in prevzemanje odgovorni v življenju nasploh.

Na doseganje avtonomije mladih vplivajo dejavniki, kot so izobraževanje, zaposlitev, bivalne razmere, njihova informiranost in participacija v različnih institucijah. Velik delež mladih ni deležen pogojev, ki bi jim omogočali, da bi trdno, odločno in uspešno stopali proti odraslosti. Zagotavljanje mladim prijaznejšega okolja je nujen korak na poti do izboljšanja njihovega položaja v družbi in posledično do zagotavljanja trajnostnega družbenega razvoja.

Lokalna skupnost se svoje vloge pri vzpostavljanju mladim prijaznejšega okolja ne more in ne sme otepati. V vsaki lokalni skupnosti mora obstajati interes po sodelovanju z mladimi in mladinskimi organizacijami, ki v njej delujejo. Le tako je lahko mladim omogočena aktivna participacija in sooblikovanje take skupnosti, v kateri tako mladi kot odrasli radi živijo.

Certifikata Mladim prijazna občina spodbuja lokalne skupnosti v Sloveniji, da odigrajo svojo vlogo pri oblikovanju mladim prijaznejšega okolja in s tem oblikovanju odgovornega odraslega državljana.

2 UTEMELJITEV

V življenju in njihovem razvoju imajo lokalne oblasti, ki so mladim najbližje, pomembno vlogo. Naloga lokalnih oblasti je, da mladim zagotavljajo prostor, v katerem lahko razvijajo svoje kompetence in veščine ter dosegajo svoje cilje in se tako razvijajo v avtonomnega družbeno odgovornega odraslega. Le neodvisen človek lahko namreč popolnoma prevzame odgovornost za lastno prihodnost, uresničuje svoje cilje in hkrati kot odgovoren državljan izpolnjuje svojo vlogo v družbi. Določene lokalne skupnosti se svoje vloge v življenju mladih že dobro zavedajo in imajo vzpostavljen sistem ukrepov s področja mladinskih politik, druge pa ta naloga še čaka, če želijo vzpostaviti tako lokalno skupnost, v kateri bi mladi radi živeli in ustvarili sebi lastno prihodnost.

Certifikat Mladim prijazna občina je namenjen priznanju tistih okolij, ki ukrepe s področja mladinskih politik že izvajajo v zadostni meri. Certifikat predstavlja tudi konkretno usmeritev, kako izboljšati stanje na področju lokalnih mladinskih politik v lokalnih skupnostih in spodbuja lokalne oblasti k nadaljevanju dela na tem pogosto zapostavljenem področju.

Za posebno pomembna področja pri osamosvajanju mladih smo med horizontalnimi mladinskimi politikami prepoznali področje stanovanjske politike, zaposlovanja, izobraževanja in mobilnosti, poseben pomen pa pripisujemo tudi vertikalni mladinski politiki, ki zajema polje mladinskega organiziranja in participacije ter informiranja mladih.

Ideja in prvi certifikat Mladim prijazna občina sta nastala v okviru projekta Mladi odpiramo prostor: »Vzpostavljanje in razvoj lokalnih mladinskih politik«. Pomen spodbujanja izvajanja ukrepov s področja lokalnih mladinskih politik je prepoznala tudi predsednica Republike Slovenije, Nataša Pirc Musar, ki je častna pokroviteljica programa Mladim prijazna občina.

3 PRIORITETNA PODROČJA MLADINSKIH POLITIK

Položaj mladih v lokalni skupnosti je treba celovito in načrtno urejati. Le s kontinuiranim načrtnim ukvarjanjem z mladimi lahko lokalna skupnost zagotovi mladim prijaznejše okolje, ki je osnova za

izboljšanje njihovega položaja v družbi in posledično za zagotavljanje trajnostnega družbenega razvoja.

Družba potrebuje avtonomne posameznike, ki so se sposobni vključevati vanjo. Kot prednostna področja pri osamosvajanju mladih, na katere se mora lokalna skupnost še posebej osredotočiti, smo v certifikatu Mladim prijazna občina izpostavili politiko načrtno obravnavanje področja mladine, participacije mladih, njihovega organiziranja, informiranja, zaposlovanja, izobraževanja, stanovanjsko politiko mladih ter skupne projekte mladih in Občine na ravni politik za mlade.

A. NAČRTNO OBRAVNAVANJE PODROČJA MLADINE

Položaj mladih v lokalni skupnosti je treba celovito in načrtno urejati. Le s kontinuiranim načrtnim obravnavanjem mladine lahko lokalna skupnost zagotovi boljše systemske pogoje za mladinsko delo in mladinsko politiko ter druge pogoje za sodelovanje mladih pri odločanju o zanje pomembnih odločitvah, sofinancira mladinske strukture ter zagotavlja javni interes v mladinskem sektorju.

B. PARTICIPACIJA MLADIH

Participacija mladih v lokalnih skupnostih pomeni vključevanje mladih v odgovorne in izzivalne procese in odločitve, ki sledijo iz splošnih potreb v lokalni skupnosti, pri čemer omogočimo mladim načrtovanje oziroma odločanje o zadevah, ki vplivajo na celotno generacijo. Gre torej za soodločanje pri aktivnostih, katerih vpliv presega udeležene mlade in ima posledice za širšo skupnost.

Participacija mladih se nanaša na aktivno udeležbo in resnično vplivanje na odločitve, ki zadevajo življenje in delo mladih, ne pa njihovo simbolno ali pasivno prisotnost pri delovanju lokalnih oblasti. Udejstvovanje se zato ne meri le v obsegu, ampak tudi v kvaliteti. Kvaliteta udejstvovanja je učinkovita takrat, ko imajo ljudje učinek na proces, vplivajo na odločitev ali proizvedejo želeni rezultat.

Da bi lahko uresničili čim višjo stopnjo sodelovanja z mladimi, morajo lokalne oblasti v sodelovanju z mladinskimi organizacijami vpeljati ustrezne strukture, ki omogočajo mladim sodelovanje pri odločitvah in razpravah, ki se nanašajo nanje. Sprva gre lahko za neformalne strukture, ki pa pozneje vsekakor prerasejo neformalni okvir in se najpogosteje oblikujejo kot mladinski sveti lokalnih skupnosti, komisije za mladinska vprašanja ali odbori za mladino.

Lokalna skupnost, ki jo prepoznavamo kot mladim prijazno, ima redno vzpostavljen sistem sodelovanja mladih z Občino, ki se kaže s formalnimi ali še neformalnimi strukturami, ki tovrstno sodelovanje omogočajo.

C. ORGANIZIRANJE MLADIH

Podlago za ekonomsko in socialno neodvisnost osvojijo mladi predvsem skozi formalno in neformalno izobraževanje. Kompetence za aktivno in odgovorno državljanstvo lahko mladi na neposreden način pridobijo v mladinskih organizacijah, ki predstavljajo edinstveno učno polje demokratičnih procesov. Mladinske organizacije omogočajo mladim, da vplivajo na družbo ter jim pomagajo na poti do ekonomskega in socialnega osamosvajanja, tako pa posledično ključno prispevajo k razvoju občine, države in družbe.

Večletno članstvo v mladinskih organizacijah vodi v aktivno in odgovorno državljanstvo in izboljšuje kakovost življenja mladih tako v času vključenosti v organizacijo kot tudi pozneje v življenju, saj zagotavlja pridobivanje znanj, veščin, pomembnih vrednot in družbene odgovornosti, kar pripomore k uspešnosti njihovega razvoja na vseh življenjskih področjih.

Mladinske organizacije s svojimi aktivnostmi prav tako izboljšujejo kvaliteto življenja v okoljih, v katerih delujejo, saj prinašajo nove ideje, krepijo medkulturno in medgeneracijsko solidarnost, dajejo pobude za spremembe in bogatijo ponudbo priložnosti dejavnosti.

Mladinske organizacije prinašajo torej številne dolgoročne prednosti tako za vključene mlade kot za lokalno skupnost, ki naj bi prepoznavala njihov pomen in spodbujala njihovo delovanje. Mladim

prijazna skupnost ne zapostavlja mladinskih organizacij, ampak podpira njihovo delovanje in razvoj.

D. INFORMIRANJE MLADIH

Informiranje mladih zajema najrazličnejše nekomercialne družbene aktivnosti, ki nudijo mladim informacije s področij, ki jih zadevajo oziroma jim omogočajo, da aktivno odločajo o lastnem osebnem razvoju. Med osnovne informativne vsebine prištevamo predvsem informacije povezane s šolanjem, s poklicnim usmerjanjem, zaposlovanjem, osamosvajanjem, zdravjem, socialnim varstvom, pomočjo v stiski, prostim časom, zagovorništvom in pravicami, aktivnimi dejavnostmi, aktivnostmi v prostem času, ekologijo, mednarodnimi dejavnostmi in tako dalje.

Pri posredovanju informacij, ki vplivajo na življenje in aktivnosti mladih, ima lokalna skupnost pomembno vlogo. V sodobni informacijski družbi ima namreč vrsto možnosti, kako posredovati informacije na način, da dosežejo ciljno publiko. Mladim prijazna občina ima vzpostavljen sistem informiranja mladih o ključnih zadevah, ki vplivajo na njihovo življenje v lokalni skupnosti.

E. ZAPOSLOVANJE MLADIH

Finančna neodvisnost, ki naj bi jo prinašala zaposlitev, predstavlja osnovo za osamosvojitve mladih. Višja stopnja brezposlenosti med mladimi kot v preostali populaciji in nevarne oziroma tako imenovane fleksibilne oblike zaposlitve (na primer delo za določen čas, delo s skrajšanim delovnim časom, delo prek podjetne ali avtorske pogodbe, samozaposlitev in podobno), ki so značilne prav za mlade, ključno zaznamujejo njihovo življenje. Mladi se tako vse pozneje osamosvajajo in vse pozneje vstopajo v obdobje odraslosti.

Ustrezna ureditev področja zaposlovanja mladih je ključna za uspešen razvoj družbe. Z delom se posameznik preživlja, uresničuje svoje potenciale, razvija svojo osebnost in družbeno odgovornost. Brezposelnost po drugi strani pa povzroča revščino in socialno izključenost, kar je nesprejemljivo z vidika človekovih pravic in osnovnih vrednot. Kot taka torej ni v javnem interesu.

Za uspešen razvoj družbe, občine in države so tako zaposlovanje mladih in vse potrebne predhodne aktivnosti, ki ustvarjajo primerne pogoje za njihovo učinkovito zaposlovanje, ključnega pomena. Zaposlovanje mladih je treba spodbujati in podpirati že v prvi fazi odraščanja ter ga aktivno omogočati v času, ko mladi zapustijo šolski sistem.

F. IZOBRAŽEVANJE MLADIH

Učenje je proces, ki poteka skozi celotno obdobje našega življenja. Mladi se izobražujejo formalno ali neformalno. Pod pojmom *formalno izobraževanje* razumemo načrtovan proces učenja oziroma pridobivanja znanja, ki sledi vnaprej določenim ciljem in se odvija v formalnih institucijah za izobraževanje in usposabljanje ter vodi do splošno priznanih diplom in kvalifikacij. *Neformalno izobraževanje* je prav tako načrtovan proces učenja oziroma pridobivanja znanja, vendar se odvija izven formalnih sistemov izobraževanja in usposabljanja in ni nujno, da vodi do formalno priznanih rezultatov. Bistven poudarek daje aktivnosti in samoiniciativnosti udeležencev. Neformalno učenje se lahko odvija v okviru aktivnosti organizacij in skupin civilne družbe ali na delovnem mestu.

Za celovito izobraževanje mladih je prvenstvenega pomena povezovanje obeh stebrov izobraževanja. Njun komplementaren odnos zagotavlja mladim uspešno osamosvajanje, večjo zaposljivost, osebnostni in poklicni razvoj ter višjo kakovost življenja.

Lokalna skupnost, ki si želi mladih, ki bi s svojim znanjem pripomogli k dobrobiti celotne skupnosti, naj mladim zagotovi ustrezne pogoje za izobraževanje. Slednje lahko doseže z izvajanjem različnih ukrepov na področju izobraževanja mladih.

G. STANOVANJSKA POLITIKA ZA MLADE

Odselitev od staršev je eden prvih korakov na poti do osamosvajanja mladega posameznika. Posledice pozne odselitve in z njo povezanega tako imenovanega podaljšanega otroštva se kažejo v vse daljši odvisnosti mladih od staršev in poznejšem prehodu iz obdobja mladosti v odraslost. Mladi v Sloveniji se teže in kasneje odločajo za ustvarjanje lastne družine ter sprejemanje drugih odgovornosti v življenju.

Na področju reševanja stanovanjske problematike mladih ima ključno vlogo lokalna skupnosti, ki lahko z ukrepi na področju stanovanjske politike omogoča mladim lažji dostop do prvega stanovanja in posledično hitrejšo in lažje osamosvajanje, prevzemanje odgovornosti ter nižjo stopnjo izseljevanja mladih. Takšna politika prinaša prednosti tako mladim kot tudi lokalni skupnosti nasploh.

H. SKUPNI PROJEKTI MLADIH IN OBČINE NA RAVNI POLITIK ZA MLADE

Vsaka politika ali delovanje zasnovano z namenom spodbujanja vključevanja mladih, mora potekati v takšnem kulturnem okolju, ki spoštuje mlade in upošteva njihove potrebe, položaj in težnje.

S sodelovanjem mladih in lokalnih skupnosti dosegamo več pozitivnih učinkov:

- z vključenostjo mladih povečamo pomembnost, učinkovitost in kredibilnost programom, projektom in ukrepom za mlade,
- v projektih ali programih spodbujamo občutek solastništva med mladimi in odraslimi,
- krepimo sposobnost vodenja med mladimi,
- omogočimo boljše medsebojno razumevanje in prepoznavanje vrednosti dela enih in drugih,
- omogočimo spoznavanje sposobnosti in izkušenj mladih pri odraslih ter obratno in
- ustvarimo zaveznitva med mladimi in odraslimi.

Mladim prijazna občina tako razširi sodelovanje z lokalnimi mladinskimi organizacijami in mladimi na raven priprave, izvedbe ali vrednotenja konkretnih politik oziroma ukrepov za mlade. V procesu sodelujejo mladi in Občina kot enakovredni partnerji. Primera tovrstnih projektov sodelovanja na ravni politik sta na primer:

- Mladi aktivno sooblikujejo strategijo oziroma lokalni program za mlade, ki jo sprejme občinski oziroma mestni svet. Mladi so aktivno vključeni v faze izvedbe oziroma vrednotenja te strategije.

- Lokalna skupnost sprejme v tesnem partnerstvu z mladimi katerikoli ukrep za mlade. Tesno partnerstvo pomeni, da so mladi aktivno sodelovali pri oblikovanju ukrepa (na primer predlagali so njegovo uvedbo, sodelovali pri pripravi aktov, s katerimi lokalna skupnost ureja področje ukrepa, sodelovali so pri analizi stanja in podobno).

4 PRIDOBITEV CERTIFIKATA MLADIM PRIJAZNA OBČINA IN PODALJŠANJE VELJAVNOSTI

Ukrepi s področja lokalnih mladinskih politik so usmerjeni k integraciji vedno novih generacij v posamezne dele življenja in družbe, predvsem pa spodbujanju čim hitrejšega osamosvajanja mladih¹. Pri oceni uspešnosti izvajanja ukrepov je poseben poudarek namenjen identificiranim prioritarnim področjem načrtnega obravnavanja področja mladine, participacije, organiziranja, informiranja, izobraževanja in zaposlovanja mladih, stanovanjske politike za mlade ter skupnih projektov mladih in Občine na ravni politik za mlade.

Certifikat Mladim prijazna občina se letno in s štiriletno veljavnostjo podeljuje lokalnim skupnostim, ki jih strokovna komisija prepozna kot mladim prijazne, ker uspešno izvajajo po vsaj en ukrep v vseh naštetih področjih mladinskih politik². S pridobitvijo certifikata se občina, ki se je pri svojem delu na področju mladih sicer že izkazala za uspešno, zaveže, da bo področje mladih še naprej uspešno sistemsko urejala in nivo učinkovitosti v štiriletnem obdobju ohranila oziroma dvignila.

Stanje na področju lokalnih mladinskih politik v občinah, ki so certifikat Mladim prijazna občina že pridobile, bo strokovna komisija s krajšimi letnimi poročili redno preverjala. V kolikor se na podlagi letnega poročila ugotovijo kršitve oziroma nespoštovanje zaveze o izvajanju ukrepov, se občini certifikat odvzame.

¹ To je oseb med 15 in 29 leti.

² Pogoji za pridobitev certifikata Mladim prijazna občina se razlikujejo za občine in mestne občine. Podrobnostih zahtevanih pogojev so objavljeni v tej razpisni dokumentaciji oziroma v *Pravilih o kriterijih in načinu podeljevanja certifikata Mladim prijazna občina* (točka 4).

Po preteku štiriletnega obdobja, za katerega se certifikat podeljuje in v katerem se v mladim prijaznih občinah ukrepi s področja lokalnih mladinskih politik uspešno izvajajo, se lokalne skupnosti, ki želijo veljavnost certifikata Mladim prijazna občina podaljšati, lahko prijavijo na poziv za podaljšanje veljavnosti certifikata.

Do štiriletnega podaljšanja veljavnosti certifikata so upravičene tiste občine, ki so stanje na področju mladine v preteklih letih izboljšale in se na podlagi pregleda stanja in učinkov zavežejo k novim, višjim kazalnikom uspešnosti izvajanja izbranih ukrepov. Slednje bo lokalna skupnost dosegala v obdobju podaljšane veljavnosti certifikata³. Tako poziv za pridobitev certifikata Mladim prijazna občina kot za podaljšanje njegove veljavnosti bosta občinskim upravam poslana po pošti, elektronski pošti ter bodo objavljena na spletni strani www.institut-imp.si.

³ Pogoji za podaljšanje certifikata Mladim prijazna občina so objavljeni v *Pravilih o kriterijih in načinu podaljševanja veljavnosti certifikata Mladim prijazna občina*.